

ПРОГРАМА ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ

На изпита дипломантът разработва текст по една от следните теми, зададена от изпитната комисия. Оценката се формира съобразно изисквания за овладени познания по темата, уменията на дипломанта да си служи с тях и компетентността му да ги използва в други философски предметни области.

1. Историческото начало на философията.
2. Методическите начала на философията.
3. Предмет и етапи на философската антропология.
4. Екзистенциално време.
5. Онтология на субстанцията.
6. Субектност и духовност.
7. Анализ на познанието.
8. Теории за истината.
9. Понятието „жизнен свят”.
10. Общественият договор.
11. Философията на историята на Просвещението.
12. Историческите факти и тяхната интерпретация.
13. Науката като практика.
14. Наблюдение и експеримент, описание и обяснение.

По-долу в помощ на дипломантите са дадени примерни планове и примерна литература за подготовката и разработката на всяка изпитна тема, изготвени от преподавателите по съответната дисциплина. Оценката не зависи от това дали и доколко формулираните след тази тема подточки са залегнали в изпитната работа на студента, нито от това доколко тя се опира именно на изброените източници по съответния въпрос. Изпитна работа с друг план и основана на друга литература може да получи отлична оценка, стига да съответства както на съдържанието на съответната философска дисциплина, така и, по-специално, на зададената тема на изпита.

Въведение във философията

1. Историческото начало на философията: Началото на философията като философски проблем. Мит и философия. Епос, логос, софия. Философията като любов към мъдростта.

ЛИТЕРАТУРА:

- Нестле, В. Мит и логос, в: : Попов, З. (съст.), Мит и философия (сб.), 109-137 стр.
- Попов, З. (За)въръщане към началото на философията, в: Попов, З. (съст.), Мит и философия (сб.), 13-34 стр.
- Хайдегер, М. Какво е това философията?, в: Попов, З. (съст.), Мит и философия (сб.), 84-105 стр.

2. Методическите начала на философията: Удивление, съмнение, ирония, гранични ситуации и др. Философията и проблемът за незнанието. Философският въпрос. Философия и история на философията.

ЛИТЕРАТУРА:

- Декарт, Р. Разсъждения за метода, в: Декарт, Р. Избрани философски произведения, София 1978 г., 245-305 стр.
- Ясперс, К. Въведение във философията, София, 1994 г., 11-19 стр.
- Платон, Апология на Сократ, в: Платон, Диалози, Т 1, София, 1974 г.

Философска антропология

3. Предмет и етапи на философската антропология: живото, растението, животното, човекът.

ЛИТЕРАТУРА:

- Шелер, Макс (1991) *Мястото на човека в Космоса*. Прев. Ренета Килева. Плевен: ЕА.
- Колев, Иван (2013) *Философска антропология. Идея, генезис, позиции*. София: Изток-Запад.

4. Екзистенциално време: екзистенциално време и натурално време. Екзистенциално време и историческо време.

ЛИТЕРАТУРА:

- Мартин Хайдегер, *Битие и време*, превод Димитър Зашев (София: Академично издателство „Марин Дринов“, 2005), с. 317-322 (§ 81).
- Пол Рикъор. *Памет, история, забрава*, прев. Тодорка Минева (София: СОНМ, 2006), с. 381-423.

Предметна онтология

5. Онтология на субстанцията: вътрешно и външно; необходимост и случайност; действителност и недействителност; възможност и невъзможност; причиняване, взаимопричиняване и взаимодействие. ЛИТЕРАТУРА:

- Платон, Филеб, *Диалози*, т. 4, с. 381-464, (София: 1990).
- Аристотел, *Метафизика*, Книги V, VI, VII, с. 83-162, (София: СОНМ, 2000).
- Б. Спиноза, *Етика*, Първа част "За Бога", с. 61-104 (София: 1981).
- Им. Кант, *Критика на чистия разум*, Въведение, Част Втора, Книга Първа (София: 1967).
- Г. В. Ф. Хегел, *Енциклопедия на философските науки*, т. 1., §§84-159, с. 237-373 (София: 1997).

Субектна онтология

6. Субектност и духовност: времевост; собственост и свобода; субективна субектност и тотализиране; обективна субектност и обективиране; завършеност и не-завършеност на субекта; творчеството, създаване на създаването; общности и идентичности; човешкото обществено. ЛИТЕРАТУРА:

- А. Андонов, *Философията и проблемите на духа*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, (2009)
- Г. В. Ф. Хегел, *Феноменология на духа*, Въведение, Увод, Самосъзнание, Религия на откровението, Философия (София: 1969).
- Г. В. Ф. Хегел, *Енциклопедия на философските науки*, т. 1., §§ 160 -235, сс. 374-457 (София: 1997)
- Жан-Пол Сартр, *Битие и нищо*, т. 2, Трета част: Първа глава, сс. 7-134, Трета глава, сс.220-322, Заключение, сс. 602-619 (София: 1994).

Теория на познанието

7. Анализ на познанието: Класическият анализ на познанието: обосновано истинно убеждение. Проблемът „Гетие“. Консервативни и радикални преформулировки на анализа на познанието. Основни теории за убежденията: репрезентационизъм, диспозиционализъм, функционализъм и елиминативизъм. Основни теории за обосноваването: фундационизъм, кохерентизъм и рилайабилитизъм.

ЛИТЕРАТУРА:

- Ръсел, Б. *Проблемите на философията*. Велико Търново, изд. „Слово“, 1999.
- Карагеоргиева, А. *Увод в съвременната теория на познанието*. С., изд. „Проектория“, 2013

8. Теории за истината: Класификация на теориите за истината: епистемични и неепистемични теории. Една епистемична теория по избор: евидентистка, кохерентистка, консенсусна. Една неепистемична теория по избор: кореспондентна, семантична, дефлационистка.

ЛИТЕРАТУРА:

- Сивилов, Л. (съст.) *Теории за истината*. С., УИ „Св. Кл. Охридски“, 1992
- Карагеоргиева, А. *Увод в съвременната теория на познанието*. С., изд. „Проектория“, 2013

Социална философия

9. Понятието „жизнен свят“. Видове релевантност. Релевантността на Другия. Криза на всекидневието.

ЛИТЕРАТУРА:

- Мария Димитрова, *Светът на релативизираното съзнание*, глава 1. Изд. на СУ „Св. Кл. Охридски“, 1990 г., с. 8-36.
- Алфред Шютц, *Структури на жизнения свят. Чужденецът*. Изд. ЛИК, 1999, с. 211-226.

10. Общественият договор.

ЛИТЕРАТУРА:

- Жан-Жак Русо, *За обществения договор*, книга I, глави 4-8
- Джон Ролс, *Теория на справедливостта*, глава 2, §11. Два принципа на справедливостта (с. 78-84 в българското издание)

Философия на историята

11. Философията на историята на Просвещението: Русо, Хердер, Кант, Хегел. Идеята за прогреса.

ЛИТЕРАТУРА:

- Ханс-Георг Гадамер, *История и херменевтика* (София: 1994).
- [А. Игнатов, *Философия на историята от антропологическа гледна точка*, (София: 1999).] [отпада]
- И. Кант, *Що е просвещение?*: <http://www.litclub.bg/archiv/broi33/kant.htm>, също в сп. *Философска мисъл*, № 12, 1984.
- Хегел, Г.В.Фр. (1996) *Разумът в историята*. София: ЛИК, с. 15-191.
- Колингууд, Робин (2001) *Идеята за историята*. София.

12. Историческите факти и тяхната интерпретация: Позитивисткото разбиране на фактите: Фактите в историята и фактите в природата. Херменевтиката и философията на историята.

ЛИТЕРАТУРА:

- Ханс-Георг Гадамер, *Истина и метод* (София: 1997). с. 241-422,
- [Историци за историята, антология, съст. Мария Тодорова (София: 1994).] [Отпада]
- Колингууд, Робин (2001) *Идеята за историята*. София.

Философия на науката

13. Науката като практика: Холисткото разбиране за научното знание (тезана Дюем-Куайн). Науката като практика и култура.

ЛИТЕРАТУРА:

- *Холисткото разбиране за научното познание (теза на Дюем-Куайн), лекция 5 в:* Константин Янакиев (2014), *Философия на науката. Въведение*, (София 2014: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“), с. 72-84. В електронен вид: [линк 1](#)
- *Наука и езикови игри*, лекция 6 в Янакиев (2014), с. 85-106: [линк 2](#)
- *Науката като практика и култура*, лекция 1 в Янакиев (2014), с. 13-20. В електронен вид: [линк 3](#)
- *Философия на науката. Антология* (1999) , С. Герджиков, К. Янакиев (съставители), (София: ЛИК,1999), § 9 (с. 145-162); § 13 (с. 225-249). В електронен вид:
<http://www.analyticbg.info/uploads/1/7/8/5/17850169/filosofiya-na-naukata-antologiya.pdf>

14. Наблюдение и експеримент, описание и обяснение: А. Наблюдение и експеримент:. Б. Факт и описание:. В. Концептуална структура.Г. Обяснителни въпроси. Логически модел на обяснението. Обяснителен синтез и матричен модел на обяснението.

ЛИТЕРАТУРА:

- Сергей Герджиков, *Научното обяснение на света* (София: Екстрем, УИ, 2000), стр. 172–239.